

‘Het moet van onderop komen’

Dat netwerkzorg juist voor kwetsbare ouderen belangrijk is, daarover is intussen iedereen het eens. De vraag is: hoe krijg je het van de grond? ZonMw organiseerde een conferentie over dit thema. “Uiteindelijk gaat het om vertrouwen.”

Kwetsbare, thuiswonende ouderen hebben vaak een waaier aan professionals om zich heen: wijkverpleegkundigen, casemanagers, ergotherapeuten, POH's, huisartsen, begeleiders en wijkcoaches. Dat leidt ertoe dat niet alleen ouderen, maar ook zorgverleners soms niet meer weten wie bij een cliënt betrokken is. De oplossing heet netwerkzorg, oftewel professionals die binnen een regionale samenwerking hun zorg op elkaar afstemmen. Tijdens de ZonMw-conferentie *Netwerkzorg voor kwetsbare ouderen* in maart waren er dan ook vertegenwoordigers aanwezig uit alle

sectoren: onderzoekers, beleidsmedewerkers, gemeentebestuurders, zorgorganisaties en zorgverzekeraars.

Leer elkaar kennen

Over de vraag hoe je netwerkzorg succesvol aanpakt, werd binnen het Radboudumc-project DementieNet veel kennis opgedaan. In vijf jaar tijd startten dertig lokale zorgnetwerken. Onderdeel van het project is het trainen van lokale trekkers in leiderschap.

Een van de succesfactoren, vertelden de betrokkenen tijdens de conferentie, is het elkaar leren kennen. Waar

zorgverleners van verschillende zorgorganisaties elkaar aanvankelijk als concurrenten zien, worden zij in de loop der tijd steeds meer collega's. “Omdat het niet meevalt om de drukbezette zorgverleners bij elkaar te krijgen, kunnen trekkers het best beginnen vanuit individuele casussen”, zegt huisarts Marieke Perry (Radboudumc), als senior onderzoeker verbonden aan DementieNet. “Samenwerken begint met inzoomen op één cliënt, en van daaruit samen kijken wat beter kan. Begin klein, met de praktijk van alledag.”

Vertrouwen

Een ander voorbeeldproject is Samen14, waarin zorgverzekeraar Menzis samenwerkt met GGD Twente en veertien Twentse gemeenten. Het afstemmingsproces nam enkele jaren in beslag. Vertrouwen is het sleutelwoord, vertelt regiosecretaris Elise Hol. “Dat is niet in één dag geregeld, maar uiteindelijk beseffen bestuurders en beleidsmakers dat ze allebei belang hebben bij samenwerking. Als de één aan een knop draait, voelt de ander dat ook.”

Het netwerk streeft naar een soepelere doorstroom tussen de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg. Dat leidde bijvoorbeeld tot de introductie van de flexibel gefinancierde cliënt-ondersteuner, die domein-overstijgend werkt. Daarnaast werken de ketenpartners momenteel druk aan de introductie van observatiebedden. Het vermijden en uitstellen van zorg door ouderen is een veelvoorkomend probleem op het Twentse platteland, wat tot veel acute opnames leidt. “Vaak komen de ouderen in een ziekenhuisbed met een

Regiosecretaris Elise Hol (links) en huisarts en senior-onderzoeker Marieke Perry

verkeerde indicatie terecht”, vertelt Hol. “Samen met gemeenten en zorgorganisaties kijken we hoe dit kan worden voorkomen. Bij de observatiebedden is het streven dat pas achteraf gekeken wordt uit welk potje ze betaald worden. Dat scheelt vertraging en rompslomp.”

Bottom-up

Maar hoe zorg je dat gemeenten en verzekeraars enerzijds en de werkvloer anderzijds elkaar vinden? Die twee werelden liggen nu nog ver uit elkaar, constateert Perry. “Als gemeenten en zorgverzekeraars al zo lang nodig hebben om elkaar te vinden, is het logisch dat een brug slaan met de werkvloer evenmin snel zal gaan.” Volgens haar is het zaak om bij het vormen van regionale netwerken altijd van onderaf

te beginnen. “Professionals kunnen vervolgens met hun praktijkverhalen beleidsmakers inspireren. Zorgverleners moeten wel financiële ruimte krijgen om de zorg onderling af te stemmen en aan het netwerk te bouwen. Dan krijg je niet alleen de groep in beweging die sterk gemotiveerd is, maar ook de brede middengroep. Dat is een voorwaarde voor blijvende samenwerking.”

Kwaliteit meten

Voor de financiering van regionale zorgnetwerken is het belangrijk om effect te kunnen aantonen. Eenvoudig is dat niet, omdat zorgverleners het evalueren van kwaliteit vaak zien als bureaucratie. Perry: “Maar wanneer je de patiënt als uitgangspunt neemt, en de patiënt journey met de diverse partijen

bespreekt, wordt duidelijk waarom je daar als netwerk mee aan de slag moet. Zorgverleners willen namelijk wél weten hoe ze de patiënt zo goed mogelijk kunnen helpen.”

Tegelijkertijd is het meten van patiëntuitkomsten ingewikkeld, omdat het bij netwerkzorg dikwijls om patiënten met progressieve aandoeningen gaat. De kwaliteit van leven wordt vaak sterker beïnvloed door de aandoening dan door de interventie. “Daarom kun je eigenlijk het best beginnen met proces-indicatoren meten, zoals de aanwezigheid van een advance care planning of zorgplan”, zegt Perry. “Ook daarvoor geldt dat de interpretatie per situatie zal verschillen. Waar een snelle opname in het verzorgingstehuis voor één oudere negatief is, kan dat voor een ander positief zijn.”

*Eerst concurrenten,
dan collega's*

Misschien moet voor iedere patiënt vooraf een persoonlijke uitkomstmaat bepaald worden, denkt de onderzoeker. “Daar zitten ook haken en ogen aan, maar het idee dat je bij zorg op maat ook een evaluatie op maat uitvoert, is goed.” <<

Het verslag van de ZonMw-conferentie *Netwerkzorg voor kwetsbare ouderen* is te lezen op www.zonmw.nl/netwerkzorg

Tekst: Annette Wiesman

Foto: Sannaz Moghaddam

Artikel in samenwerking met ZonMw.

Subsidieprogramma's

ZonMw stelt, in samenwerking met ministerie van VWS, geld beschikbaar om zorgnetwerken op te zetten en te verbeteren.

De juiste zorg op de juiste plek

Specifiek gericht op de ondersteuning van regionale zorgnetwerken. Er zijn drie impulsfinancieringen voor procesondersteuning bij regionale samenwerkingsverbanden en een voucher voor expertise bij de analyse en interpretatie van data. De eerste subsidieoproepen worden binnenkort geopend. Zie www.dejuistezorgopdejuisteplek.nl en www.zonmw.nl/jzojp

Programma Langdurige zorg en ondersteuning

Wat is er nodig om de kwaliteit van leven te verbeteren van mensen die langdurig afhankelijk zijn van zorg en ondersteuning? Doelstelling van het programma is enerzijds het ontwikkelen en verspreiden van wetenschappelijke kennis in de langdurige zorg en ondersteuning. Anderzijds het faciliteren van lokale netwerken zorg en ondersteuning rondom thuiswonende ouderen. Zie www.zonmw.nl/lzo

Memorabel

Het onderzoeks- en innovatieprogramma Memorabel heeft als doel de kwaliteit van leven van mensen met dementie te verbeteren. Thema's: oorsprong dementie, diagnostiek, behandeling & preventie en doelmatige zorg en ondersteuning. Zie www.zonmw.nl/memorabel